

arkeologi

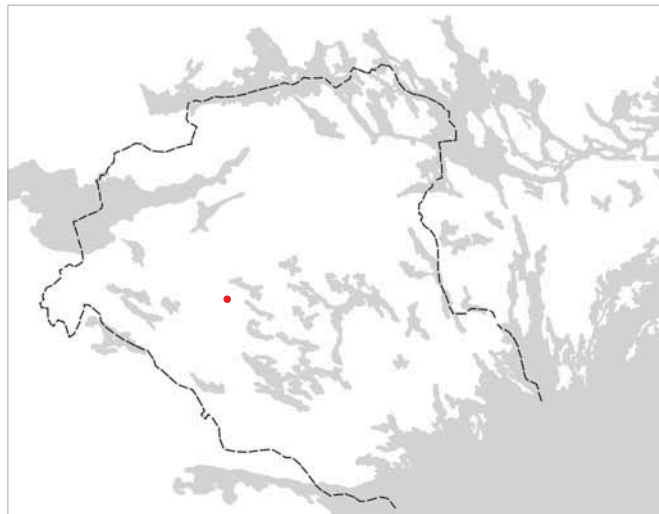
Skapande skola

Gränsen

Nyare tid

Kantorps gruvområde, Sköldinge socken, Katrineholms kommun, Södermanlands län.

Årskurs 4 - 6 i Sköldinge skola

En del av
Landstinget Sörmland

Arkeologiska meddelanden 2013:03

Skapande skola

Gränsen

Nyare tid

Kantorps gruvområde, Sköldinge socken, Katrineholms kommun,
Södermanlands län.

Åk 4-6 i Sköldinge skola

ARKEOLOGISKA MEDDELANDEN 2013

© 2013 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Landstinget Sörmland
Kultur & utbildning Sörmland
SÖRMLANDS MUSEUM
Box 314, S-611 26 Nyköping
arkeologi@dll.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg.
Omslag och inlaga är reproducerad vid Sörmlands museum.
Omslagsbild: Södermanlands län. Undersökningsområdets geografiska läge markerat med röd punkt.

Där inget annat anges har den digitala Fastighetskartan, respektive Gröna kartan (GSD) för Södermanlands län använts som underlag.

Allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01672.
Nyköping 2013

ISSN 1402-9650

Innehåll

Utgångspunkt 5

Syfte & genomförande 5

Syfte

Genomförande

Historisk bakgrund 6

Kantorpet

Gränsen

Beskrivning av undersökningen 9

Inledning

Torpet

Förstugan

Uthuset

Resultat 12

Vatten & hygien

Värme & ljus

Byggnadsteknik

Förvaring

Slutord 15

Administrativa uppgifter 16

Bilagor 17

1. Fyndregister Torpet

2. Fyndregister Förstugan

3. Fyndregister Uthuset

4. Illustrationer av arkeologiska fynd, blyertsteknik med pennor av olika hårdhet

5. Deltagarförteckning

Figur 1. Översiktskarta över Södermanlands län med kommuner, större orter, vägar och angränsande län. Undersökningsområdets geografiska belägenhet är markerat med röd kontur. Skala 1:800 000.

Utgångspunkt

"Barns och ungas rätt till kultur är prioriterat i kulturpolitiken. Skapande skola är tänkt att stärka samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet. Målet är att eleverna ska få tillgång till kulturens alla uttrycksformer och att deras möjligheter till eget skapande ökar." (Statens Kulturråd, inledande text på hemsida: <http://www.kulturradet.se/sv/bidrag/Skapande-skola/2013-02-19>)

Sedan 2008 har regeringen satsat medel för *Skapande skola* i syfte att stärka arbetet med kultur i skolan. Det är Statens kulturråd som fördelar medlen och varje kommun har möjlighet att söka bidrag för kulturinsatser för grundskolans årskurser F-9. Det kan handla om allt från arkitektur, cirkus, dans, foto, kulturarv, till media, museer, slöjd, skrivande eller visuell konst. Kravet är att en professionell kulturaktör är involverad i arbetet.

Sörmlands museum arbetar för att ge olika målgrupper historiska och kulturella perspektiv på samtiden och på samhällseliga och existentiella frågor. Museets uppdrag är att bidra till möjligheterna för framtidens människor att ge sådana perspektiv. Museet har stor erfarenhet av regionalt samarbete i olika kulturmiljöer med skolor. Elevnära kulturarbete är en prioriterad målsättning i museets verksamhet.

Syfte & Genomförande

Syfte

Sköldinge skola är en låg- och mellanstadieskola i Katrineholms kommun. Den ligger på landsbygden, i en tätort som en gång i tiden växte fram kring järngru-

van. Gruvverksamheten lades ned 1967, men området är rikt på spår efter denna epok och skolan arbetar aktivt att på olika sätt använda gruvmiljön i undervisningen och levandegöra den lokala historien. Från år 2000 har skolans elever Riksantikvarieämbetets uppdrag att vara fadder för gruvan. Sörmlands museum har tidvis varit involverat i arbetet.

En tanke som länge funnits har varit att undersöka en av de torplämningar som finns kvar efter gruvarbetarnas bostäder. Genom medel från Kulturrådet gavs 2012 möjligheten att genomföra detta i samarbete med Sörmlands museum i ett *Skapande Skola-projekt*. Syftet med projektet var att använda arkeologi som metod för att undervisa i svenska, matematik och historia.

Genomförande

Under våren diskuterade lärare och museipedagoger omfattning och upplägg för utgrävningen. En lämplig torplämning valdes ut av museets arkeologer i samråd med skolan och markägaren. I augusti besökte en museipedagog och en arkeolog elever och lärare och berättade om vad en arkeolog arbetar med, om kulturminneslagen och hur en arkeologisk undersökning går till. Torplämningen torvades av och undersökningsområdet iordningställdes veckan innan grävning.

Utgrävningen pågick måndag till fredag under en vecka i september mellan klockan 8 och 11:30 med tre korta pauser för frågor, fika och diskussioner. Eleverna grävde, sållade diskuterade och gjorde en inledande analys av fynden på plats och skötte även dokumentationen med hjälp av kamera, videokamera och papper och penna. Varje dag intervjuades samtliga deltagare om sina upplevelser och några av filmerna och citaten lades därefter ut på museets hemsida i dagboksform.

Figur 2. På bilden syns läraren Sören Filipsson samt Linda Stenström & Katarina Blix Lundqvist från Sörmlands museum tillsammans med elever från åk 4-6 på Sköldinge skola. I mitten syns den informationsvepa som gjordes för projektet och som kommer ingå i utställningen som planeras till våren år 2013. Foto: Helén Pettersson 2012.

”Jag tyckte det va roligt men ändå lite jobbigt. Att man fick gräva och fick liksom kontakt med jorden” Joar, 10 år

”Det är spännande att hitta saker. Jag har aldrig gjort det här förut, det är jätteroligt. Det är ganska kul att samarbeta i en liten grupp, mycket roligare än att jobba ensam” Emma, 12 år

”Jag tyckte att det var OK. Jag tyckte så här att vi skulle hitta mer. Att vi faktiskt skulle hitta skelett” Mats, 11 år

De första fyra arbetsdagarna bjöd på växlande molnighet och uppehåll medan den sista var tvungen att avbrytas i förtid på grund av ihållande regn. Under utgrävningen medverkade museets pedagoger, en museichef på besök från Island, lärare och 41 elever från årskurs 4-6 i Sköldinge skola.

Efterarbetet gjordes i skolan och bestod i att väga, mäta, kategorisera samt registrera fynd, skriva texter och diskutera och analysera fyndkontexten. Detta arbete genomförde elever och lärare på egen hand med stöd av museets personal. En utställning och öppet hus på skolan genomfördes den 23 januari då yngre elever, föräldrar, press och föreningar var inbjudna. Besökarna guidades mellan olika klassrum där elever presenterade varje del av utgrävningen och efterarbetet på ett mycket professionellt sätt. Elevernas sista uppgift i projektet blir att under vårterminen 2013 välja ut fynd, skriva utställningstexter samt guida besökare i det lilla Gruvmuseum som invigdes på orten sommaren 2012.

Följande rapport har skrivits av läraren Sören Filipsson och eleverna i åk 4-6 vid Sköldinge skola. Materialet

har sedan sammanställts av Ingeborg Svensson, arkeolog på Sörmlands museum. Katarina Blix Lundqvist, museipedagog på Sörmlands museum, har författat den inledande texten som behandlar utgångspunkt samt syfte och genomförande.

Historisk bakgrund

Kantorp

av Alice Ekberg

Kantorp är ett gruvområde som ligger i Sköldinge och i Katrineholms kommun (se figur 4 & 5). Här bröt man järnmalm från 1800-talets mitt fram till 1967. Från början var det flera bruk som bröt malm, t ex Forssjö och Finspång. Så småningom tog Boxholms bruk över alla gruvor som moderniserades. Man byggde ny järnväg, nytt anrikningsverk och även ett sintringsverk. Boxholms bruk drev gruvorna fram till 1967. Kantorp kunde inte konkurrera med gruvor utomlands, trots att man hade byggt en ny lave fick man lägga ned gruvdriften.

Det finns fortfarande spår kvar efter gruvan i Kantorp. Man kan upptäcka järnvägsräls, gruvschakt, varphögar och husgrunder efter bostäder där gruvarbetarna bodde. Laven brann år 2010 och är nu riven (se figur 3).

Gränsen

av Sören Filipsson & Elise Andersson

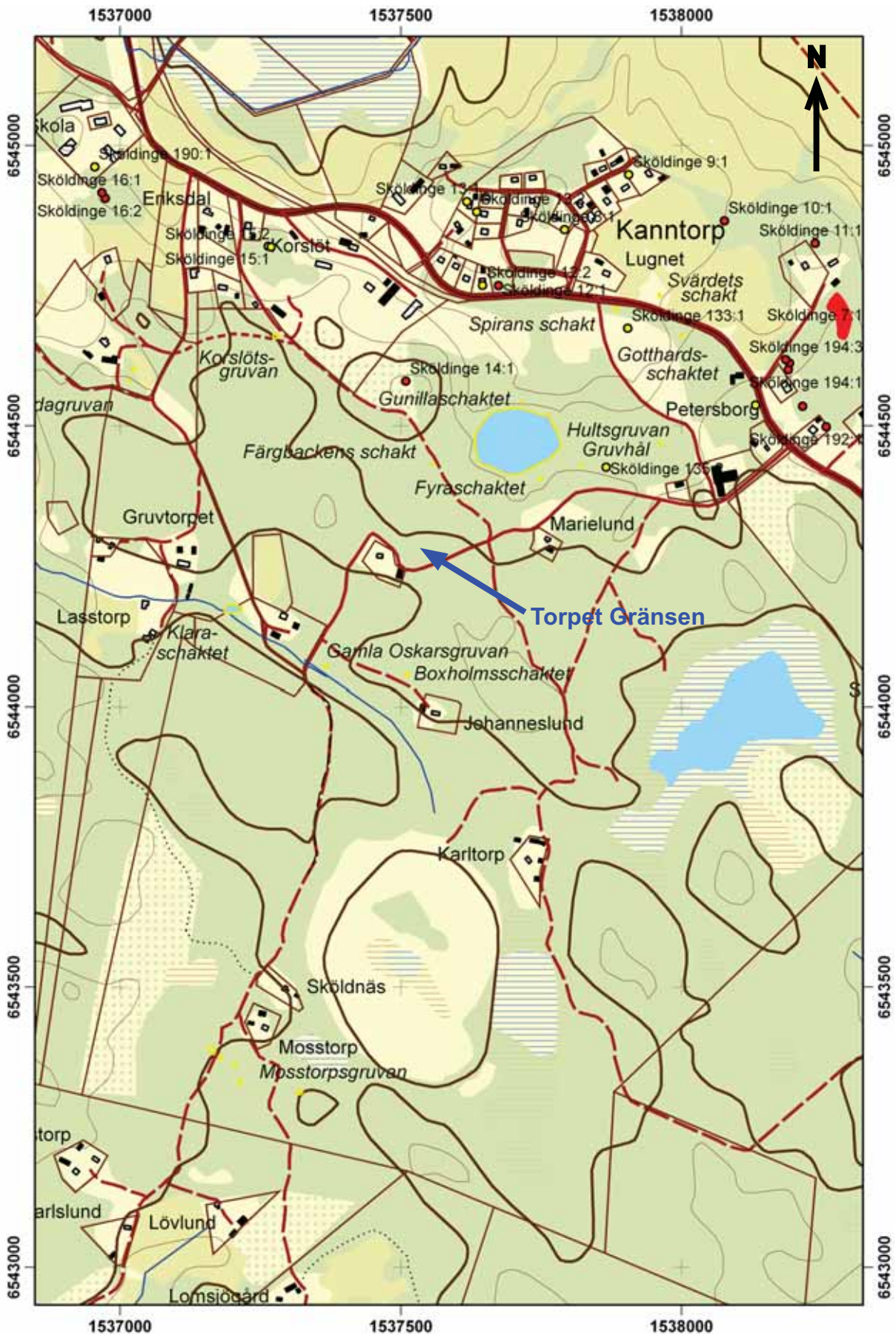
Gruvarbetarbostaden Gränsen byggdes 1886 och var ursprungligen bostad åt 4 gruvarbetare med familjer. Huset var i 2 våningar med 4 lägenheter på ca 20 m² vardera, senare blev huset ombyggt till 2 lägenheter, en

*Figur 3. Laven började rivas i januari år 2010.
Foto: Sören Filipsson 2010, Sköldinge skola.*

Figur 4. Utdrag ur Gröna kartans blad (GSD) Katrineholm 9G NO med undersökningsområdet markerat. Skala 1:50 000.

Figur 5. Utdrag ur digitala Fastighetskartan (GSD) med uttag från FMIS (130309). Platsen för torpet Gränsen och undersökningsområdet är markerat med blå pil. Skala 1:10 000.

på varje våning. Det var byggt i trä med timmerstomme och läktad brädfodring som yttre isolering. Taket var av tegel och huset stod på en stensockel. Intill huset fanns uthus och vedbodar. På tomten växte fruktträd och trädgårdsland. År 1946 moderniserades huset, då drog man in vatten och w.c. installerades. På 1950-talet bodde här familjerna Malmkvist och Strand.

I och med att gruvdriften vid Kantorp lades ned så revs många bostäder. Så skedde dock inte med Gränsen. Gruvfogde Karl Holmkvist med sönerna Ingvar och Håkan tog hand om Gränsen, man plockade ned huset 1968 (se figur 6a). Man tog till vara på så mycket byggnadsmaterial som möjligt. Byggnadsmaterialet transporterades bort, dels till Erikslund i Mellösa, dels till Biesta i Lerbo. Så blev övervåningen resp. undervåningen av Gränsen fritidshus för Ingvar och Ulla Holmkvist (se figur 6b & 6c). Ulla har fortfarande kvar sin stuga i Lerbo, Ingvar sålde sin för några år sedan till Agneta och James Hollingworth.

Under 1950-talet och 1960-talet bodde familjen Andersson i bostaden Gränsen. Det var en stor familj, pappa Olof, mamma Maria (som kallades Maja) och 8 barn. Förmodligen bodde inte alla barnen samtidigt i den lilla lägenheten som kostade 26 kr/mån i hyra. Ett

av barnen var min (Elise Andersson) farfar, som hette Jerry. Jerry arbetade i verkstaden vid gruvan.

Beskrivning av undersökningen

Inledning

av *Ebba Bennich*

Sköldinge skola har ett gruvprojekt om Kantorps gruva. Vart tredje år läser eleverna i årskurs 4-6 om den gamla gruvmiljön kring Kantorp i Sköldinge. Under projektet får några elever bli guider, andra står och berättar vid skyltar och vissa spelar upp korta dramascener.

Vår skola har ansökt tidigare för att få göra en arkeologisk utgrävning men vi har inte fått det förrän nu. Nu samarbetar Sörmlands museum med skolan i ett projekt som heter Skapande skola. Planeringen började vårterminen 2012. Utgrävningen genomfördes höstterminen 2012 under vecka 37. Elever och museipersonal grävde ut vid Gränsen som delades in i 3 områden, *Torpet*, *Förstugan* och *Uthuset*. Vi hittade väldigt många fynd.

6 a

6 b

6 c

Figur 6. Bilden till vänster (6 a) visar nedmonteringen av Gränsen år 1968 och bilden till höger (6 b) visar stugan vid Biesta. På bilden längst ner till vänster (6 c) syns stugan vid Erikslund. Foto: Ingvar Holmkvist 1968 (6a) & Sören Filipsson 2012 (6b & 6c).

Torpet

av *Filippa Särnholm-Jansson, Linus Lund & Emma Samuelsson*

Vi grävde i skogen där det var mycket träd, det fanns en grund av sten från huset där det en gång stått. Det var också en stenmur intill grunden. Innanför grunden så fanns det rester av en uppmurad spis och en skorsten. Det fanns fyra aspar och en björk som växte innanför grunden. Grunden till huset var 5,45 m bred och 8,50 m lång. På husgrunden växte det mycket mossa (se figur 7).

Innan vi kom till Gränsen och grävde så hade arkeologerna varit där och torvat av, de hade alltså tagit bort allt gräs så att man kunde börja gräva där (se figur 8). Några elever hade också varit där och tagit bort sly med Sören. Jorden var sandig och stenig och innehöll tegel och murbruk.

Metod

av *Elise Andersson & Ellen Peterzén*

Innanför grunden av Torpet så fick alla en varsin ruta att gräva ut. Rutan var 1 m² stor. När man hittade ett fynd så tog man upp det och penslade det rent med en svampkniv, sedan lade man det i en plastpåse eller i en pappkartong. Man skrev var man hittade det och vad det var för något (se figur 10 & 13).

Tillbaka i skolan så rengjorde 5-6:orna fynden. Sedan sorterade några elever fynden efter material i glas, porslin och metall. Sen så numrerade man fynden från Torpet med T1, T2, T3 osv. Man skrev in fynden i en tabell. Man vägde och mätte fynden, vikt och mått skrevs in i tabellen (se figur 11, 12 & bilaga 1).

Redskapen

av *Filip Horppu & Mathilda Undberg*

Under utgrävningen använde vi ett öskar till att ta upp jorden när vi grävde. När vi skulle gräva använde vi en murslev som vi skrapade bort det översta jordlagret med. En halv sopkvast använde vi att sopa bort jorden med. Vi använde ett såll för att hitta fynd i jorden som vi skrapat upp. Vi la all jord i en hink och vi hällde jorden i sållet. En sekator knipsade vi av rötter med. Vi hade en svampkniv som vi borstade fynden rena med (se figur 9).

Förstugan

av *Linnea Jern & Cristoffer Thollander*

Utgrävningsplatsen var vid kanten av en skog, det var en väg bredvid husgrunden och skog på andra sidan vägen. När vi kom dit hade Sören och några elever tagit bort slyet, sen kom arkeologerna och tog bort torven där vi skulle gräva. Förstugans grund har måtten 2,60 m på bredden och 3,30 m på längden. Grunden är bara gjord av sten. Där vi grävde var det jordigt, sandigt, mycket tegel och en del sten. Ett rostigt avloppsrör stack upp ur marken.

Metod

av *Kajsa Johansson & Pontus Johansson*

Vi fick en ruta att gräva i som var 1 m² stor. Vi var 2-3 elever som grävde i varje ruta. Man skrapade försiktigt av det översta jordlagret med en murslev. Med ett öskar tog vi upp jorden och hällde i en hink (se figur 15). När hinken var halvfull så tömde vi den i ett såll. Vi skakade sållet så jorden åkte genom sållets nät, fynden stannade kvar i sållet. Vi penslade av jorden från fynden. Sen lade vi fynden i kartonger eller påsar, vi skrev

Figur 7. Den övertorvade husgrunden (torpet med förstuga) innan den arkeologiska undersökningen tog sin början. Bilden är tagen från sydväst. Foto: Ingeborg Svensson 2012, Sörmlands museum.

Figur 8. Delar av den avtorvade husgrunden (torpet). Foto: Ingeborg Svensson 2012, Sörmlands museum.

Figur 9. Här syns redskapen vi använde. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Figur 10. Filipa gräver med öskar och Alva borstar rent. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Figur 11. Lucas J och Ebba mäter och väger. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Figur 12. Isak registrerar fynden från förstugan. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Figur 13. En handsmidd spik och en bit isoleringsmaterial. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

nummer och vad det var för slags fynd på påsarna och kartongerna. På skolan registrerade vi fynden, vi vägde och mätte (se bilaga 2).

Redskapen

av *Kajsa Johansson, Oliver Vestberg & Amanda Lundin*

Vi använde murslevar för att skrapa bort jorden på fynden. Vi grävde väldigt försiktigt med öskar. Sen hällde vi jorden i en hink. Vi använde sållet för att sila jorden. Vi använde borstar för att få bort smutsen från fynden. En svampkniv använde vi till att göra rent dom mindre fynden med. Vi hade en sekator för att ta bort rötterna i jorden. Handskarna hade vi för att våra händer inte skulle bli kalla och för att inte skära sig.

Uthuset

av *Sara Widén & Joar Lundin*

Vi var mitt i skogen och grävde. Det fanns både löv- och barrträd. Grunden till uthuset var delvis övertäckt av gräs, ibland var den svår att se. En stor asp och en halvstor gran stod innanför grunden. Vi tog bort sly från grunden. Arkeologerna torvade av, det betyder att man tar bort det översta lagret av gräs. Längden på uthusets grund var 6 m, bredden var 3,70 m (se figur 14). Jorden innanför grunden var av lättare typ med mycket rötter i. Det fanns också träflis i jorden och lite småstenar.

Metod

av *Alice Ekberg & Molly Thollander*

Först så åkte vi till Gränsen där vi skulle gräva. Så började vi gå igenom redskapen vi skulle använda för att gräva. Sedan så började vi gräva på olika platser där vi hade en speciell ruta att gräva i. Vi la jorden och fynden i en hink och sen så sållade vi det (se figur 16). Efter det så borstade vi fynden med en svampknivbor-

ste, och la det i små plastpåsar (se figur 17). När vi kom tillbaka till skolan så tvättade vi fynden vi hittat, sorterade i plastpåsar i olika kategorier. Vi numrerade alla fynd, vägde och mätte dem och skrev in allt i tabeller (se bilaga 3).

Redskapen

av *Emma Andersson & Maja Modig*

Spackelspaden använde man för att skrapa i jorden. Öskaret använde man till att ta upp jord med som man sen hällde i hinken. Hinken använde vi för att bära jorden bort till sållet. Sållet använde man som sil och silade bort all jord så att det gick lättare att få fram fynden. Sekatoren använde man för att klippa av rötter som var i vägen. Borsten på svampkniven använde man till att borsta av fynden.

Man hade handskar för att man inte skulle bli lerig och för att man inte skulle skära sig på glas. Vi hade sittunderlag för att ha något att sitta på och för att inte bli så smutsig. När vi hade borstat fynden så la vi fynden i små påsar eller i små kartonger beroende på hur stort fyndet var.

Resultat

Vatten & hygien

av *Sara Widén & Linnea Jern*

Vid utgrävningen hittade vi två delar av ett avloppsrör. Avloppsröret måste betyda att de som bodde i huset hade rinnande vatten och toalett, vi vet inte om de hade ett badkar eller någon dusch. De borde åtminstone haft ett handfat att tvätta sig i.

Figur 14. Linus L och Joar mäter längden på grunden efter uthuset. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Figur 15. Joar och Lucas W gräver i sin ruta. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Figur 16. Här ser vi Cristoffer och Linnea vid sållet. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Figur 17. Fynd från uthuset. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Figur 18. Alva ritat. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Figur 19. Filippa reflekterar över ett fynd. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Figur 20. En bit från en vas. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Förmodligen var det ganska svårt att sköta sin hygien om man jämför med hur det är i dag. Ännu svårare måste det ha varit när huset var nybyggt i slutet av 1800-talet. Då tror vi att huset inte hade rinnande vatten och avlopp, man hämtade in vatten från en brunn och man gick på dass som låg en bit från huset.

Männen som var gruvarbetare kunde tvätta sig på jobbet tror vi, kanske kvinnor och barn också kunde gå till gruvstugan och tvätta sig. Att tvätta sig hemma i en balja var säkert obekvämt, man skulle först värma vatten på vedspisen och sen hälla över det i baljan.

Ett annat fynd är ett lock av porslin som har texten ``Barnängens Tekn. Fabrik Stockholm``. Vi tror att det locket tillhör en förpackning med tvål, som man tvättade sig med. Vi vet att ``Barnängen`` tillverkade bl. a. tvål (se bilaga 4).

Värme & ljus

av Felicia Rembell & Ellen Peterzén

Vi hittade förkolnat trä och murtegel som var bränt (se bilaga 5). Dom här fynden gör att vi tror att det fanns en järnspis att elda i. På den lagade man mat och den värmdes också upp huset. Man eldade med ved. Vi tror att männen sågade och högg upp veden, ibland kanske barnen hjälpte till. Under dagen eldade man hela tiden för att hålla värmen under den kalla årstiden. Det skötte förmodligen kvinnorna. Under vintern kunde det vara riktigt kallt i huset på morgonen.

Vi hittade också en del från en fotogenlampa (se figur 22) men vi hittade också en bit elektrisk kabel (se bilaga 4). De här fynden gör att vi tror att man från början fick ljus från en fotogenlampa, först senare fick man el

indraget i huset. Det elektriska ljuset gjorde det mycket ljusare inne i huset, fotogenlampor ger inte så bra ljus. Till en fotogenlampa måste man ha fotogen som man var tvungen att köpa och hålla i lampan.

Byggnadsteknik

av Kajsa Johansson & Alexander Widén

Vi hittade betongbitar från grunden på huset som bestod av både sten och betong. Ett annat fynd var murtegel som kan ha hört till skorstenen, man hade förmodligen flera eldstäder men röken gick ut i en gemensam skorsten. Vi tror att både huset och uthuset var byggda av trä, vi har hittat rester av trä och spikar (se bilaga 4). Många spikar var gjorda för hand, förmodligen av någon smed i Kantorp.

Vi hittade kakel som kanske kan ha suttit på en kakelugn eller i köket. För att tätta väggarna i huset använde man nog mossa förr i tiden, men senare har man tätat med modernare isoleringsmaterial (se figur 13) som vi hittat, förmodligen för att dom som bodde där inte skulle frysa.

Vi hittade små svarta bitar, som vi tror är gjorda av papper och tjära, det kan ha använts som takpapp. På takpappen har det legat ett tegeltak, vi hittade bitar från tegelpannor.

Det fanns så klart dörrar och en rolig sak vi hittade var ett rostigt dörrgångjärn som förmodligen är handsmitt. För att leda bort vattnet från taket hade man hängrännor, vi hittade ett fäste till en hängränna. Vi hittade en kraftig krok (se bilaga 4) som kanske har suttit vid en dörr på huset, den har använts till att hänga upp saker i tror vi.

Figur 21. Alice visar sin bild. Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

Förvaring

av Joar Lundin & Alva Pettersson

Vi hittade ett öra från en Höganäskruka (se figur 22) i uthuset. I den förvarade man troligen sylt. Man hade ingen frys så man konserverade bär och frukt i krukor och glasburkar som man ofta ställde i en jordkällare. I uthusets grund hittade vi massor av glas från flaskor, man gjorde också saft som man förvarade i flaskor (se bilaga 4). Vi tror att kvinnorna tog hand om frukt och bär och att det var viktigt för att man skulle få i sig vitaminer.

Ett annat fynd var ett sågblad som också hittade i uthuset. Därför tror vi att uthuset också var verkstad, det fanns också spik där. Det var viktigt att man kunde laga saker för att spara pengar. I uthuset förvarade man också andra saker som t.ex. cyklar, vi hittade en bit från ett cykellyse. Förr så cyklade man mer för att många hade inte råd med bil.

Slutord

av Sören Filipsson

Utgrävningen vid Gränsen och efterföljande arbete var lärorikt, både för elever och lärare. Vi har fått kunskap om hur en arkeologisk utgrävning i alla dess led går till, från röjningsarbeten till rapportskrivning, genom att få arbeta med professionella arkeologer och pedagoger från Sörmlands museum.

Förväntningarna inför utgrävningen var hos de flesta elever att det skulle bli intressant och spännande. Många förväntade sig verkligen att de skulle hitta

fynd av olika slag, andra hade lägre ställda förväntningar. Kanske kunde vi inte riktigt föreställa oss hur arbetet skulle gå till, att det faktiskt kunde vara fysiskt krävande och ibland också tålamodsprövande. Att i knästående arbetsställning skrapa av det översta jordlagret, att bära bort jord för sällning och att försiktigt frilägga fynd gav oss god insikt i hur man gör en arkeologisk utgrävning. Det soliga och varma vädret under v. 37, med regn endast under fredagen, och att vi hittade många föremål höll oss på god humor!

Efter själva utgrävningen följde ett omfattande arbete i att ta hand om fynden. Fynden rengjordes och registrerades. Vid registreringen kategoriserades, vägdes och mättes fynden. Detta arbete, tillsammans med en hel del andra skrivuppgifter, gjorde att alla elever även kom att engageras i efterarbetet av utgrävningen.

Här följer några reflektioner av elever om fynd från utgrävningen:

"Porslinsbiten har varit en hel vas en gång i tiden. Jag gissar att den varit en prydnad och så ramlade den i backen och gick sönder. En vuxen kvinna har använt den och satt blommor i den" (Joar).

"Spiken har antagligen använts till att hålla ihop huset. Spikarna idag är fabriksstillverkade, men förr var de handgjorda" (Linus W.).

"Jag tror att glasbiten varit till ett fönster, glas finns kvar för det förmultnar inte" (Emma).

"En plastförpackning som det stod spolarvätska på, plast ruttnar inte bort" (Sara W.).

Figur 22. Ellen och Joar analyserar fynd.
Foto: Sören Filipsson 2012, Sköldinge skola.

”En burk med lock, på locket stod det Stockholm Barnängen, vi tittade på nätet och Barnängen var mest känt för sin tvål. Jag tror att det legat tvål i den” (Alice).

”En kabel som använts till att leda ström, man orkade inte ta bort den ur marken”(Oliver).

”En patronhylsa hittade jag, kanske någon skulle övningsskjuta, en man i 40-årsåldern kanske bodde där. Den är av ett material som inte går sönder så fort” (Ebba).

”Träkol, det har varit ved en gång som någon i familjen eldat med” (Erik).

”En röd plastbit, jag tror den varit till en cykellampa, någon har kanske krockat så att det ramlade av en bit av cykellampan” (Lucas W.).

”Garnbiten kan ha varit till en mössa eller något som är stickat. Det kanske var en gumma i huset som satt och stickade eller katten som lekte med garnbiten” (Alexander W.).

”En magnet som användes till att sätta upp saker, den bryts sakta ned i jorden” (Karin).

Administrativa uppgifter

Rapporten ingår i Sörmlands museums rapportserie:
Arkeologiska meddelanden 2013:03

Projektnr: 40335

Tid för undersökningen: 20120910-20120914

Personal: Katarina Blix Lundqvist, Stina Palmberg Eriksson, Åsa Johansson, Linda Stenström & Ingeborg Svensson från Sörmlands museum. Lärare och elever från åk 4-6 i Sköldinge skola, se deltagarförteckningen bilaga 5.

Belägenhet: Ekonomisk karta över Sverige

Dagöholm 9G 8h. Upprättad av Rikets allmänna kartverk. Skala 1:10 000.

x6544275 y1537525

Koordinatsystem: RT 90 2,5 gon V

Undersökt yta: 20 m²

Dokumentationsmaterial förvaras i Sörmlands museums topografiska arkiv. Fyndmaterialet registrerades men togs inte tillvara i sin helhet. Delar av fyndmaterialet kommer att ställas ut och förvaras på det lilla Gruvmuseet i Kantorp.

Bilagor

1. Fyndregister Torpet

Fnr	Sakord	Antal bitar	Vikt (g)	Längd (mm)	Material	Anmärkning
1	magnet	1	13	20	metall	magnetisk
2	spik	1	13	116	metall	handsmidd
3	nät	3	7	58	metall	
4	nät	1	4	48	metall	
5	spik	9	36	6,5	metall	handsmidd
6	spik	11	85	94	metall	
7	spik	7	53	10,5	metall	Handsmidd
8	spik	4	40	112	metall	
9	plåt	1	825	280	metall	stor bit plåt
10	plåt	1	610	195	metall	rör , stort
11	glas	1	7	45	glas	mörkt
12	glas	1	4	35	glas	ljus
13	kakel	2	132	55	Sten, kakel	smutsigt
14	tegel	1	6	35	tegel	brunnit, svart
15	tegel	1	21	57	tegel	
16	mursten	1	60	46	Murbruk	
17	bit från spis	4	47	33	murbruk	
18	mursten	1	6	23	Murbruk	
19	mursten	1	3	23	murbruk	
20	puts	2	3	23	Puts	vitmålad puts
21	puts	4	2	20	puts	vitmålad puts
22	tegel	1	17	40	Tegel	en skärva
23	puts	1	7	23	puts	vitmålad puts
24	puts	1	64	74	puts	stor vitmålad
25	tegel	1	2	12	tegel	blekt
26	tegel	1	27	51	tegel	mellanstor bit
27	puts	1	2	14	puts	vitmålad puts
28	tegel	1	22	40	Tegel	svart tegel
29	puts	1	13	43	puts	vitmålad puts
30	bit från puts	1	0	16	Lite vit puts	vitt
31	tegel	1	335	150	tegel	stor bit
32	murbruk	1	358	190	Murbruk från en tegelsten	
33	tegel	2	574	95	tegel	stora bitar
34	murbruk	1	345	104	Mur bruk	Walla, uppmärkt
35	puts	4	178	90	puts	vit
36	puts	1	139	80	puts	vit
37	puts	1	141	80	puts	Vit
38	tegel	1	522	134	tegel	V-formad
39	puts	1	99	110	puts	vit
40	garn	1	0	3	garn	lila
41	gummi?	2	0	13	Gummi?	
42	kol	7	3	14	kol	svart
43	?	13 små	0	2	?	små
44	kol	6	3	12	kol	svart

2. Fyndregister Förstugan

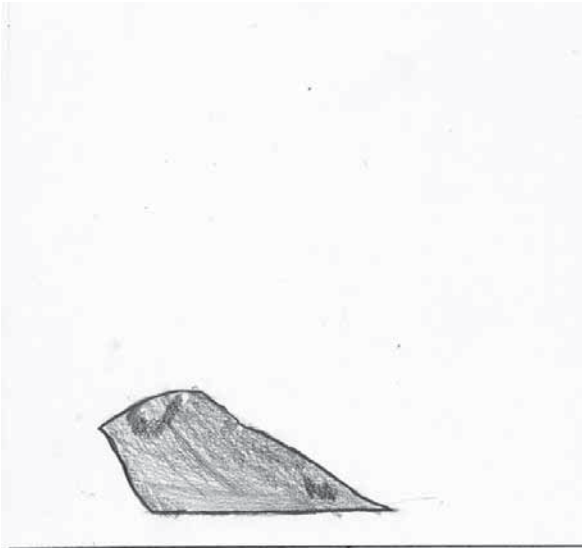
Fnr	sakord	Antal bitar	Vikt (g)	Längd (mm)	Material	Anmärkning
1	spikar	över 10	270	30-102	metall	handgjorda
2	järnrör	1	59	140	metall	handgjord
3	patronhylsa	1	13	63	metall	fabriks gjord
4	spikar	över 10	107	32-95	metall	handgjorda
5	spikar	6	42	96	metall	handgjorda
6	spik	1	16-17	118	metall	handgjord
7	spik	1	27	146	metall	handgjord
8	spikar	över 10	218	22-118	metall	handgjord
9	spik	1	13	118	metall	handgjord
10	spikar	över 10	115	31-96	metall	handgjorda
11	spikar	över 10	160	52-120	metall	handgjorda
12	spikar	över 10	365	35-140	metall	handgjorda
13	spikar	över 10	268	22-132	metall	handgjorda
14	spik	1	20	27	metall	handgjord
15	spikar	7	120	30-140	metall	handgjorda
16	spik	1	12	97	metall	handgjord
17	spik	1	11	101	metall	fabriksgjord
18	spik	1	13	97	metall	fabriksgjord
19	krok	1	359	190	metall	fabriksgjord
20	rörbit	1	896	84	metall	fabriksgjord
21	rörbit	1	454	130	metall	fabriksgjord
22	sågblad	1	21	310	metall	fabriksgjord
23	rörbit	1	145	77	metall	fabriksgjord
24	kapsyl	1	2	30	metall	fabriksgjord
25	karamellpapper	1	0	47	papper	fabriksgjord
26	tegelbit med puts	1	117-118	68	tegel	fabriksgjord
27	murbruk	3	53	10-40	betong	handgjord
28	murbruk	1	67	70	betong	handgjord
29	tegelpanna	1	117	102	tegel	fabriksgjord
30	glasbit	1	5	6	glas	handgjord
31	kol	över 10	3	1-16	kol	fabriksgjord
32	kol	6	0	1-17	kol	fabriksgjord
33	isolering	1	2	69	glasfiber	fabriksgjord
34	isolering	3	0	3-22	glasfiber	fabriksgjord
35	isolering	4	21	4-104	glasfiber	fabriksgjord
36	träbit	2	27-28	4-97	trä	fabriksgjord
37	takpapp	4	0	6-36	papp	fabriksgjord
38	utgåar					
39	utgåar					
40	kabel	2	0	120-150	metall och plast	fabriksgjord
41	plastgaffel	1	0	20	plast	fabriksgjord
42	?	1	624	147	?	?

3. Fyndregister Uthuset

Fnr	Sakord	Antal bitar	Vikt (g)	Längd (mm)	Material	Anmärkning
1	metallbit	1	2	70	metall	
2	spikar	över 10 st.	204	35-150	järn	handgjord
3	spik	1	81	184	järn	handgjord
4	hasp/skruv	1	156	126	Järn	handgjord
5	järntråd, spik	1	11	95-20	järn	handgjord
6	spikar	över 10 st.	75	145-35	järn	handgjord
7	fjäder	1	13	44		handgjord
8	spikar	över 10 st.	221	170-22	järn	
9	spikar	2	19	142-74	järn	
10	handtag	1	12	42	sten	
11	sked	1	11	127	metall	
12	hasp	1	47	82	järn	
13	spik	1	3	74	järn	
14	spikar	7	100	140-40	järn	
15	järnkrok	1	141	263	järn	
16	kapsyl	1	0	55	metall	
17	metallbit	1	0	110	metall	
18	spik	1	3	90	Järn	
19	borr	1	0	120	järn	
20	spik och trä	1	51	94-70	trä, järn	
21	glas	1	29	140	glas	
22	glasskål	1	37	130	glas	
23	vitt glas	över 10 bitar	100	110	glas	fönsterglas
24	glas	2	90	30	glas	från en flaska
25	del, fotogenlampa	4	21	35-55	metall	
26	brunt glas	1	66	57	glas	
27	glasflaska	1	130	124	glas	
28	glas	1	62	56	glas	botten av flaska, vit
29	glasflaska	1	97	85	glas	grön
30	glasburk	1	41	40	glas	
31	Glas flaska	1	99	130	glas	vitt
32	oljeflaska	1	104	117	glas	
33	vitt glas	1	41	ca 70	glas	
34	vitt glas	över 10 bitar	52	11-56	glas	
35	brunt glas	1	110	119	glas	
36	vitt glas från flaska	6	45	18-64	glas	
37	grönt och vitt glas	över 10 bitar	81	34-80	glas	
38	vitt och grönt glas	över 10 bitar	142	15-92	glas	
39	brunt glas	2	0	15-15	glas	
40	brunt glas	4	23	35-75	glas	
41	brunt glas	2	48	38-47	glas	flaskhalsar
42	vitt glas	1	79	110	glas	flaskhals
43	brunt glas	2	67	27-105	glas	del av flaska
44	vitt glas	2	71	44-68	glas	del av flaska
45	glasflaska	1	80	85	glas	
46	plastbit	1	12	52	plast	
47	plastbit	1	0	16	plast	
48	plastknopp	1	3	16	plast	
49	plast	1	0	14	plast	reflex
50	porslin	1	93	78	porslin	
51	glas	2	149	130	glas	
52	plastbit	1	0	70	plast	
53	porslinslock	1	125	74	porslin	
54	porslin	2	143	74	porslin	burk
55	porslin	över 10 bitar	94	31-87	porslin	trasig tallrik

Fnr	Sakord	Antal bitar	Vikt (g)	Längd (mm)	Material	Anmärkning
56	porcelain	7	18	16-43	porcelain	
57	porcelain	2	7	26-33	porcelain	tallriksbitar
58	porcelain	1	16	50	porcelain	
59	tegel	1	6	45	tegel	
60	glas	3	192	75-82	glas	
61	glas	1	123	130	glas	vitt glas
62	gummibit	1	3	110-280	gummi	band
63	glas	5	108	18-125	glas	rött, brunt
64	gummiband	1	2	55	gummi	
65	glas	6	176	38-121	glas	vitt
66	kapsyl	1	0	30	metall	smutsig
67	glas	4	62	44-95	glas	vitt
68	glas	10	81	10-60	glas	brunt
69	bit av golv	1	7	120	?	tunt
70	tidning ?	7	2	10-30	papp	
71	glas	4	121	30-155	glas	vitt
72	takpapp	8	14	20-110	papp	
73	glas	1	342	155	glas	
74	gummiband	1	42	176 0	gummi	
75	glas	6	68	24-106	glas	
76	sten	1	297	79	sten	
77	glas	8	224	9-111	glas	
78	trä, spik, kork	2	29	20-130	trä, järn, kork	

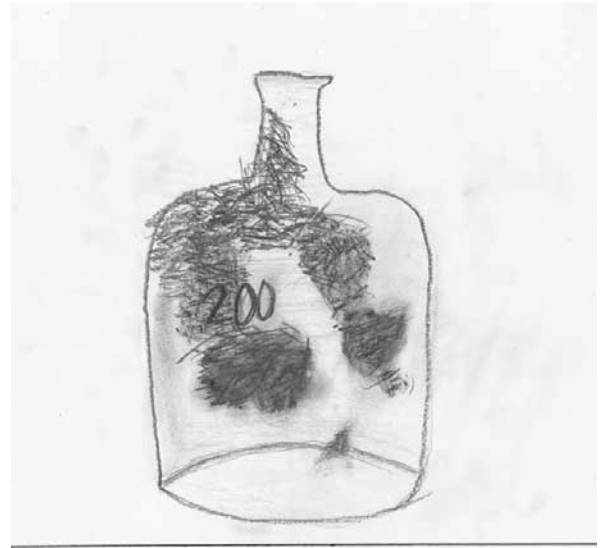
4. Illustrationer av arkeologiska fynd, blyertsteknik med pennor av olika hårdhet

GLAS BIT FRÅN
TORPET

T 12 RUTA 8

Emma 3/12-12

En flaska från Vthuset
U 61

Anton 3/12-12

En kolbit från Torpet. T. 42 ruta 13

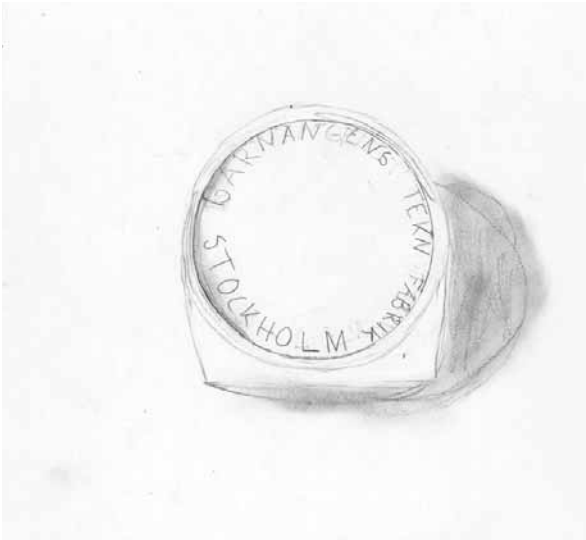
Mathilda 3/12-12

EN SKED FRÅN EKONOMI-
BYGGNADEN

U 11

Mats.A. 3/12-12

LOCK FRÅN EKONOMIBYGGNAD

Ek 053

Ruta 5

Molly Thollander 3/12-12

SPIK FRÅN UTHUSET

Lucas J 3/12-12

FÖRSTUGAN

Slagg

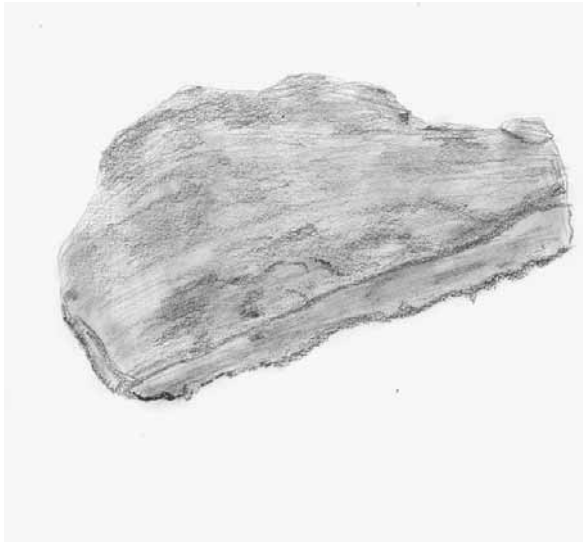
Ruta 4

Linnea 10/12-2012

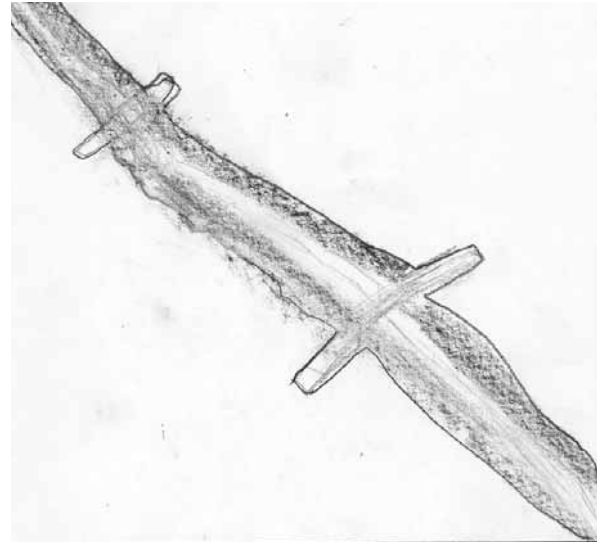
EN KROK FRÅN FÖRSTUGAN

Isak 3/12-2012

MURSTEN TORPET
T. 32

Alice 3/12-2012

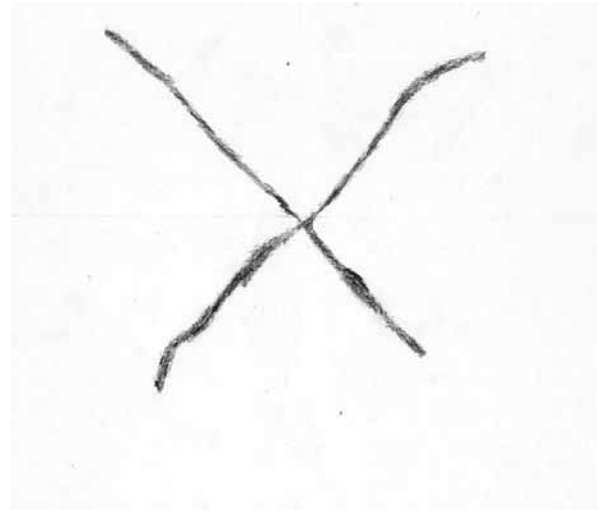
ETT GUMIBAND FRÅN UTHUSET
U 62

Hampus 3/12-12

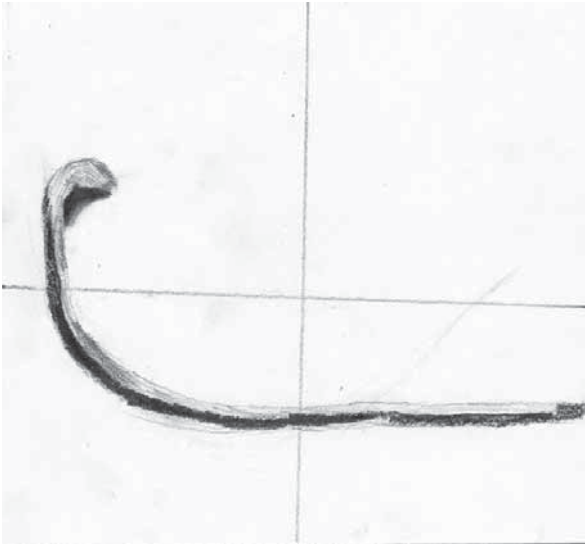
EN GOLVBIT FRÅN
TORPET T. 4

Elise 3/12-12

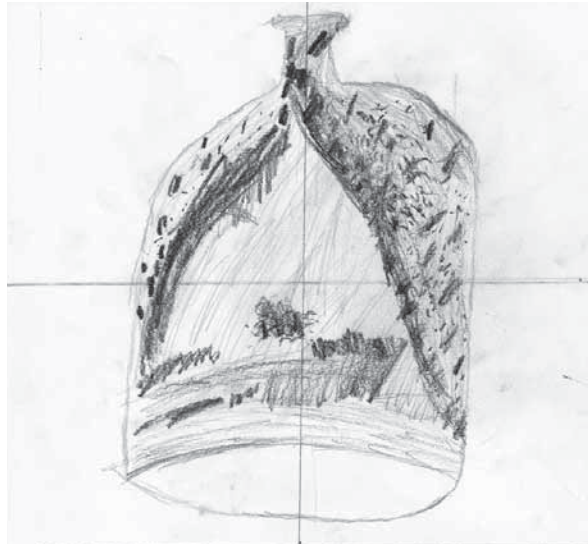
KABEL FRÅN FÖRSTUGAN F. 40

Oliver 3/12-12

Spik från förstugan
F 15

Lucas W. 3/12-12

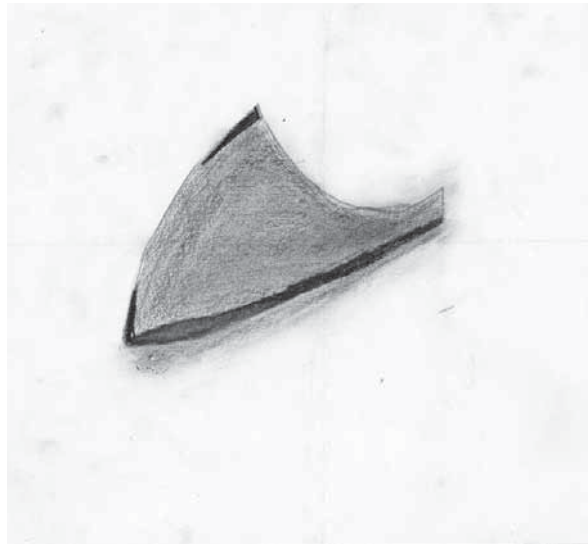
En glas flaska från
Ekonomi huset EK31

Simon 3/12-12

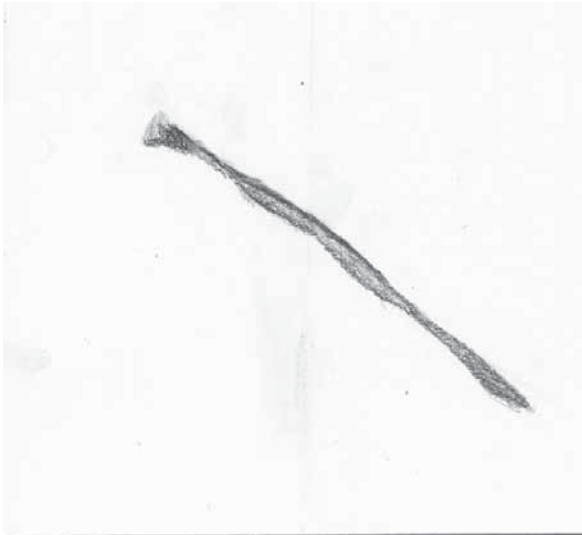
BIT AV ETT BEN FRÅN
EKONOMI BYGGNADEN U 17

av Pontus Lejf Olof Ling 3/12-12

EN GLAS BIT FRÅN TORPET
T.11

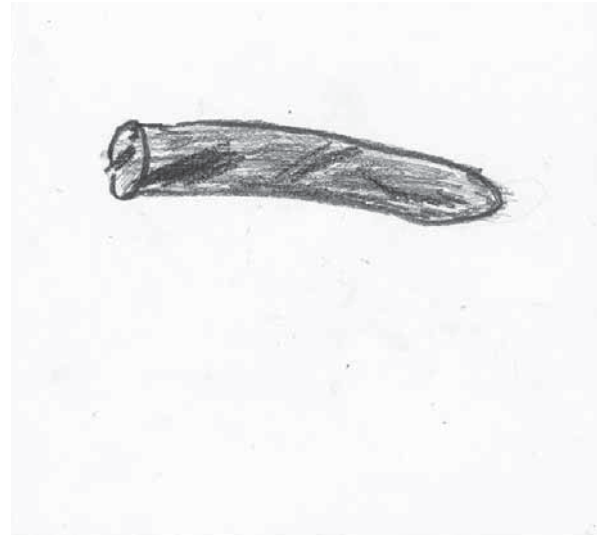
Ellen 3/12-12

SPIK

T2

Linn.A 3/12-12

ETT GEVÄR SKOTT FRÅN FÖRSTUGAN

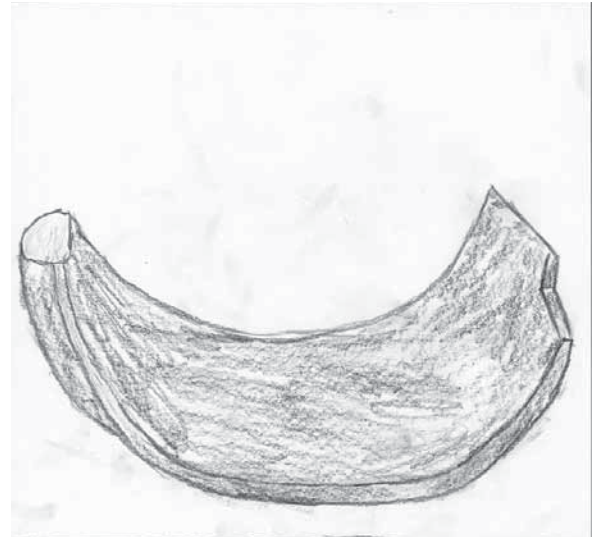
B3 Pontus J 3/12-12

Glasflaska Uthuset

61

desper S. 3/12-12

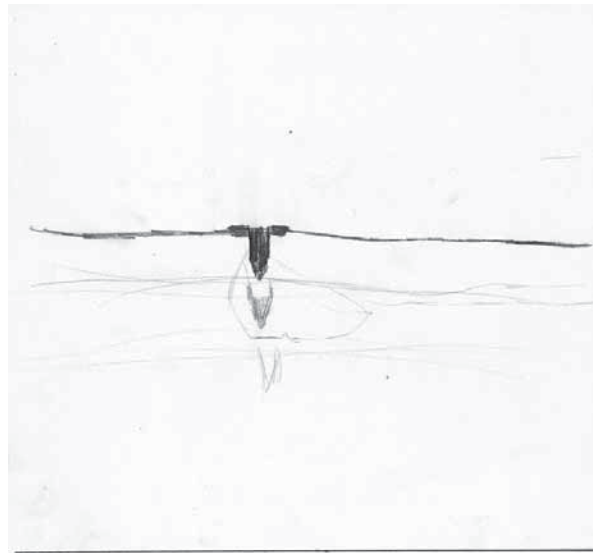
RÖR FRÅN FÖRSTUGAN
NR 21

Alexander.P 3/12-12

Glasflaska Ekonomibyggnad
U 73

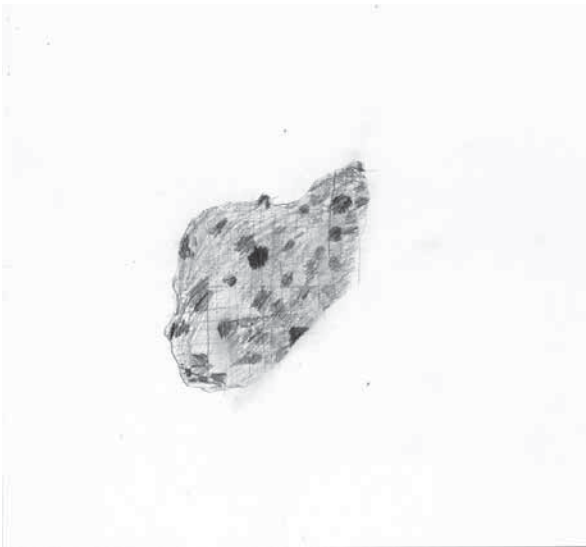
Karin H. 3/12-12

Det här hittades i uthuset
nummer: 5.

Dofum 3/12-12

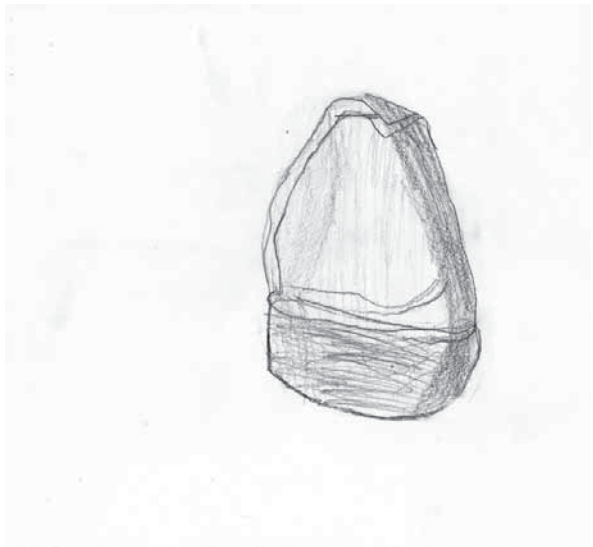
Linus Lund

GOLVBIT FRÅN TORPET

T. 4

ALVA 3/12-12

GLASFLASKA
EKONOMIBYGGNAD

V 41

Willy RiL 26/11-2012

GLASBIT FÖNSTER TORPET

T-12

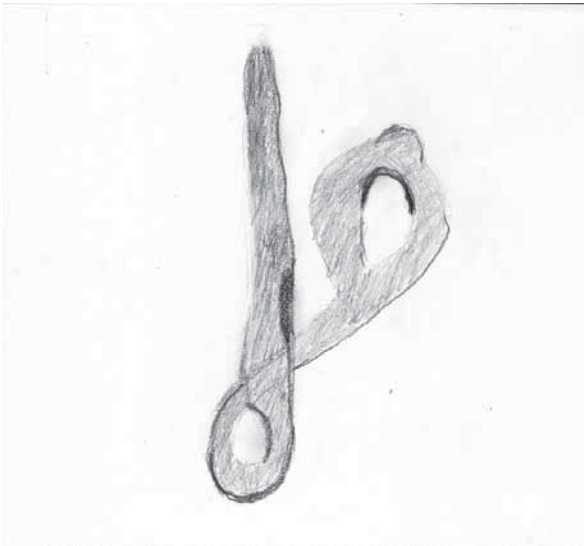
Flip 3/12

GLASFLASKA EKONOMIBYGGNAD

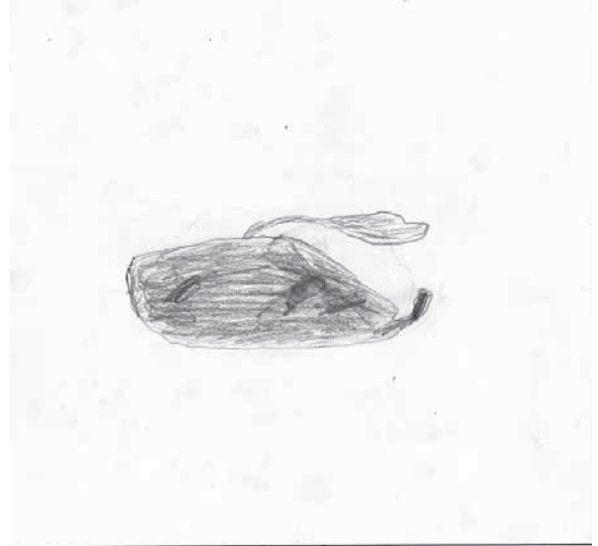
E 27

AMANDA 3/12

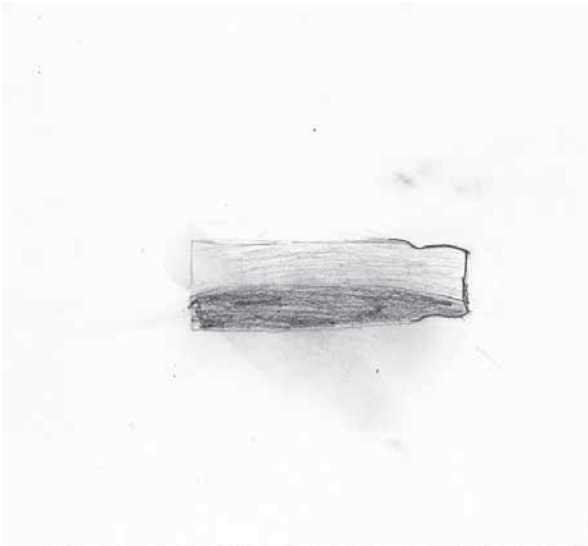
JÄRNBROK EKONOMIBYGGNAD
EK 15

Felicia 3/12-12

Garnbit Nummer T40
Ruta 13

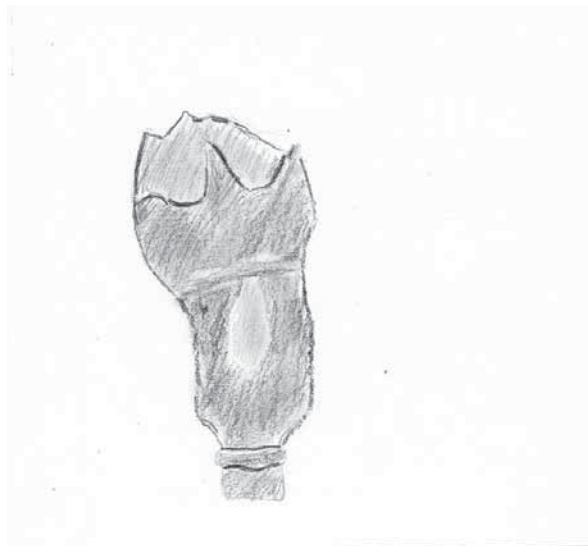
3/12-12 W
AV: Alexander

GEVÄRSSKOTT FÖRSTUGAN

F3

LINUS W 3/12-12

GLASFLASKA UTHUSET
U61

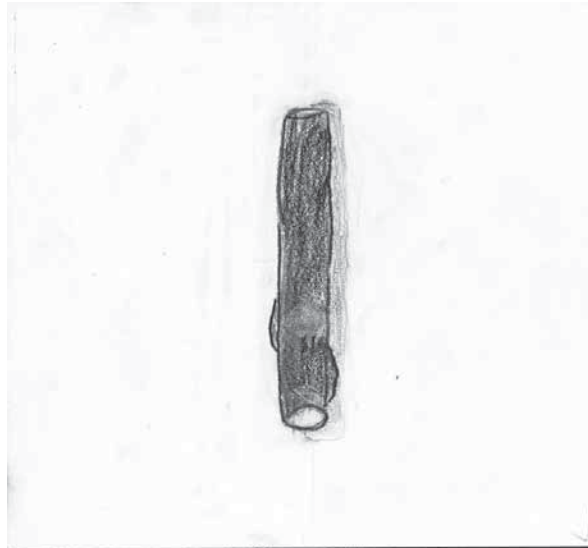
Maja 3/12-12

VITT GLAS
EKONOMIBYGGNAD

U33

Emma A 3/12-12

ETT RÖR FRÅN FÖRSTUGAN
F2

Elba 3/12/12

FLASKA FRÅN
UTHUSET

U27

DN 3/11-12

SPIK FRÅN FÖRSTUGAN
F18

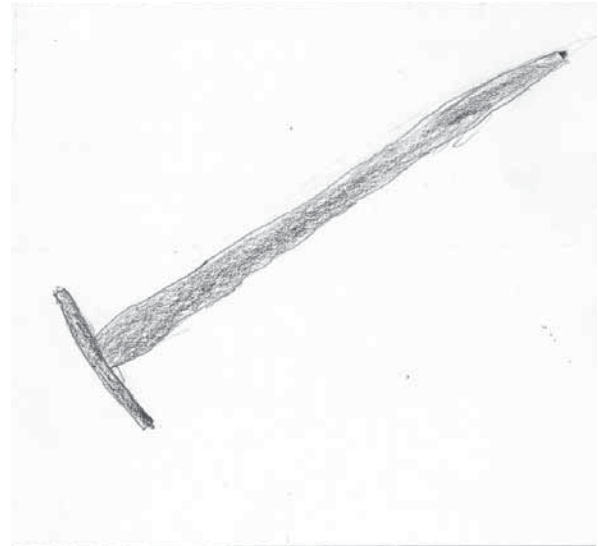
Kajsa 3/12-12

Bränd tegelsten från
Torpet

28

Erik 3/12-12

EN SPIK FRÅN FÖRSTUGAN
17

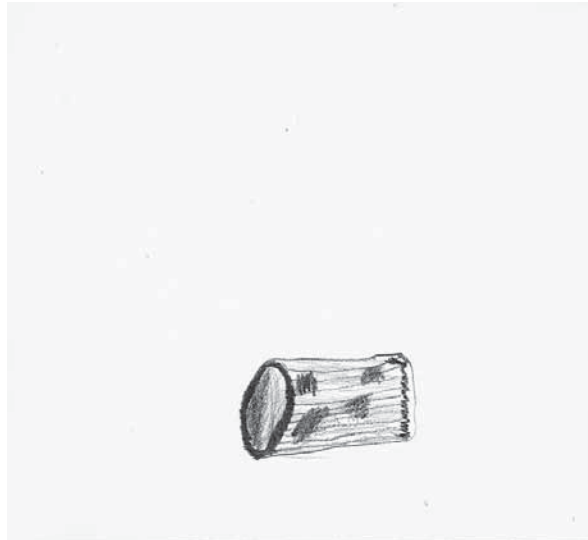
Joar 3/12-12

SPIK FRÅN TORPET RUTA 8
T.6

T.6

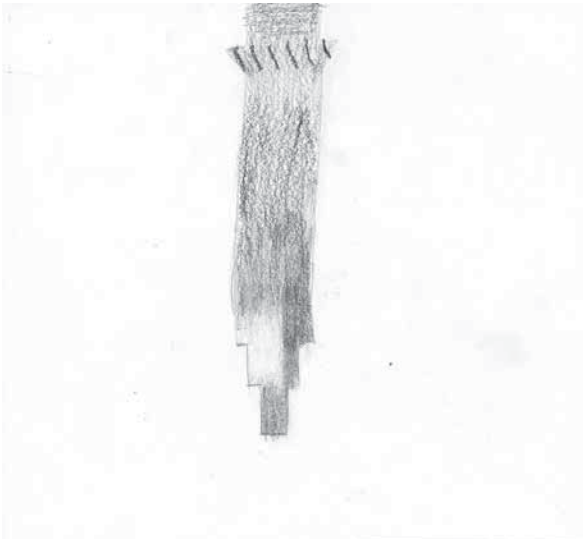
2/12-12 - Jasmine

Radioknopp ekonomibyggnad
Ruta: 48

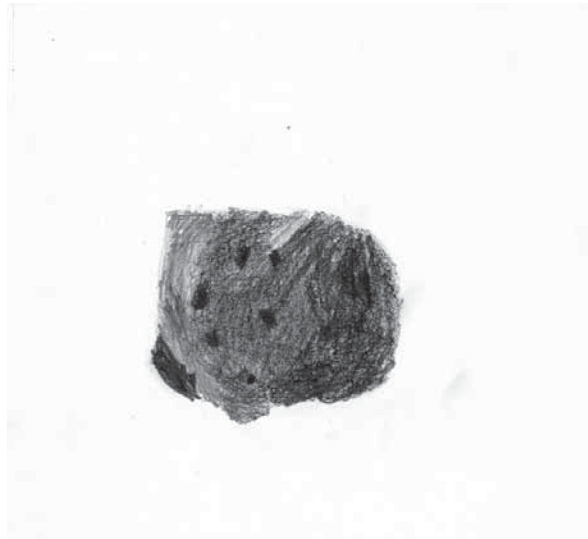
3/12-12

Av: Stoffe

HASP? SKRUV?
EKONOMI BYGGNAD
U4

01a 3/12-12

MURBRUK TORPET
37

Filippa Jansson Särskilda

5. Deltagarförteckning, Skapande skola arkeologi ht 2012

Linn Airaksinen 9 år	Jesper Selin 11 år
Elise Andersson 9 år	Filippa Särholm-Jansson 11 år
Emma Andersson 12 år	Cristoffer Thollander 12 år
Erik Ask 9 år	Molly Thollander 11 år
Mats Atterby 11 år	Mathilda Undberg 10 år
Ebba Bennich 10 år	Oliver Vestberg 10 år
Alice Ekberg 11 år	Isak Viström 10 år
Ola Eklund 11 år	Linus Westerback 11 år
Karin Hellman 11 år	Lucas Westerback 10 år
Filip Horppu 12 år	Alexander Widén 11 år
Linnea Jern 12 år	Sara Widén 10 år
Lucas Jern 10 år	Jasmine Österberg 10 år
Kajsa Johansson 10 år	
Pontus Johansson 9 år	
Pontus Ling 10 år	
Desmond Hänggi Lockvall 10 år	
Linus Lund 11 år	
Amanda Lundin 11 år	
Anton Lundin 10 år	
Joar Lundin 10 år	
Maja Modig 10 år	
Alexander Parttimaa 12 år	
Hampus Parttimaa 9 år	
Alva Pettersson 10 år	
Ellen Peterzén 10 år	
Felicia Eriksson Rembell 10 år	
Willy Löthman Robertsson 12 år	
Simon Kvarnhem Sandell 10 år	
Emma Samuelsson 10 år	